

Svend Hangaard: De to lovforslag er udtryk for et ønske fra en del af skolerne om, at de i konkurrencen om de kvalificerede lærerkræfter når op over højskolelovens lønningsløft, hvad der synes fuldt ud rimeligt. Jeg kender personlig noget til vanskelighederne og skal ikke et eneste øjeblik drage de foreslåede ændringers berettigelse i tvivl, men vil blot pege på, at det nok kan give konsekvenser på andre områder. Ligesom de tre tidligere ordførere vil jeg meget stærkt fremhæve, at nyordningen ikke løser problemet for flertallet af skolerne, nemlig at skaffe økonomisk balance.

Jeg har set, at lovforslagene foreløbig er blevet grundigt misforstået af pressen, hvori det nu er råbt ud, at lærerne på højskoler, landbrugsskoler og husholdningsskoler skal have en betydelig lønstigning, og jeg forudser, at de også bliver misforstået andre steder, så det kommer til at virke som et pres, et pres, som det bliver svært at modstå, og som kan komme til at betyde en almindelig lønstigning.

Nyordningen skal efter beregningerne omfatte ca. 190 lærere, og budgettet er lagt herefter; men hvis kun de skoler, som foreløbig er kommet op til eller over loftet, skal regnes med, vil dette antal være for stort. Hvis man derimod må regne med, at det, der her sker, giver stødet til en almindelig længsling, vil tallet være alt for lille, og dermed bliver altså beløbet tilsvarende for lille.

Skolernes problem er jo stadig væk det, at de selv skal betale 30 pct. af alle lønudgifter, og det kniber meget stærkt i forvejen, idet indtægterne ikke har kunnet følge med den meget stærke stigning i udgifterne, først og fremmest de senere års stærke stigning i lærerlønningerne. Hvis der nu kommer en ny stor lønstigning, vil det være mere, end disse skoler er i stand til at bære; det er ikke sådan, at vi ikke i høj grad kan unde lærerne en lønstigning — vi kan måske endda unde forstanderne at få en højere lønning — men vi vil simpelt hen ikke være i stand til at betale. Det glæder mig derfor meget, at ordførerne fra de tre partier, der foreløbig har udtalt sig, stærkt bakker et ønske op om at få set på skolernes økonomi i det hele taget.

Ved højskolernes årsmøde nu i efteråret

sagde formanden for højskolerne og landbrugsskolerne, forstander Knud Hansen, i sin beretning, at det for de fleste skolars vedkommende kun var muligt at skaffe økonomisk balance derved, at man for det første havde en belægning på op til 110 pct., til skade for det pædagogiske arbejde — og vi kan jo tilføje, at det er ikke alle skoler, der selv kan bestemme, om de vil gå op til 110 pct., eller de må nøjes med noget mindre, for det andet i de perioder, hvor man ikke havde fuldt belagt med elever, førte en udstrakt hotelvirksomhed ved siden af skolens arbejde, og endelig for det tredje undlod afskrivning på bygninger og inventar og dermed selvfølgelig fik en dårlig vedligeholdelse, fordi der ikke blev penge tilovers hertil.

Mine egne erfaringer siger mig, at disse udtalelser fra højskolernes formand på ingen måde er overdrevne, og man kunne måske endda tilføje, at mange af skolernes husmødre i virkeligheden slider sig selv op i en lang række opgaver, som de i reglen ingen løn får for; kun hvis de underviser, får de løn herfor, men alt det andet, der skal ordnes af en højskolehusmoder, er som regel noget, man betragter på den måde, at det har man en husmoder til, uden at hun skal have ekstrabetaling derfor. Endvidere har mange forstandere i årevis måttet lade en god del af deres løn stå i skolen for at klare de mest nødtørftige forbedringer. Jeg ved, at der er ret betydelig forskel på de forskellige skolars forhold, ikke så meget på grund af elevtallenes størrelse — det spiller ofte en mindre rolle, end man tror — som på grund af skolernes forskellige kapitalforhold. Der er nogle skoler, der er forholdsvis velstillede, og der er andre, der er absolut det modsatte. Hvis der står en ret velstillet kreds bag ved en skole, så har det været muligt at bygge forsvarligt og godt, modernisere skolen på alle måder. Disse nye skoler med gode rammer vil naturligvis tiltrække elever og på den måde give disse skoler en særlig fordel, mens derimod en række ældre skoler uden den velstillede støttékreds ikke har været i stand til at modernisere; de får statstilskud efter en vurdering, som ligger 20 eller flere år tilbage, og kommer på grund af økonomiske vanskeligheder simpelt hen ikke videre. For en stor del af skolerne er dette